

Literatūra

RAŠTIJA
MENAS
MOKSLAS

NR. 226

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

X METAI

HENRIKAS RADAUSKAS

ALFONSO NYKOS-NILIŪNO POEZIJA

JO "ORFĖJAUS MEDŽIO" PASIRODYMO PROGA

Nykos-Niliūno pirmas eilėraščių rinkinys, išėjęs prieš aštuonetą metų Vokietijoje, įvedė mus į tragišką ir nerėalų autoriaus pasaulį, jokiame žemėlapy nesurandamą kraštą, kuriame viešpatuoja amžinas nerimas, kur daužosi niekad nenurimstantis vėjas ir benamiai paukščiai blaškosi rudeniniame danguje virš niauriai užiančių girių. Jau pati knygos antraštė — "Praradimo simfonijos" priminė mums Milašiaus puikiąją "Lapkričio simfoniją" (o taip pat jo "Rugsėjo simfoniją"), ir iš tikro — tarp abiejų poetų esama tam tikro panašumo. Milašius ypatingai aštriai jautė žmogiškosios buities tragizmą — tiek jos visumoj, tiek ir visose jos apraiškose, jis buvo amžinų praradimų, praeinamumo, skurdžių šios žemės daiktų, mirties ir vienvės poetas ("Rugsėjo simfonijoje" jis vienvė vadina savo motina: "Solitude, ma mère..."). Ta prasme mums tuojau krito į akis Nykos-Niliūno panašumas į Milašius, — gal būt, liūdniausią iš visų XX-ojo a. prancūzų poetų.

Tačiau tarp juodviečių esama ir nemažų temperamento ir pasaulėžiūros skirtumų. Milašius yra nuovargio, resignacijos, blyškių spalvų, pustonio poetas. Jis netiki jokiom kovom, negarbina herojų ir audrų nešamas nesiblaško po žemę, ieškodamas šviesos ir egzistencijos prasmės, kaip tai daro Nyka-Niliūnas. Savo simfonijas Milašius groja sąmoningai ribotu orkestru, išgaudamas nepaprastai pilną, didingą ir tragišką toną, tuo tarpu kai "Praradimo simfonijoms" reikia didelio (pasakytume: neoromantiško) orkestro, kurį nevisuomet lengva suvaldyti.

Nykos-Niliūno pirmame rinkiny randa daug žodžių, reiškiančių blaškymąsi, lėkimą, daug vienas paskui kitą skubančių palyginimų (keturi palyginimai aštuonių eilučių eilėrašty "Nature morte", penki palyginimai penkiose eilutėse pagret: "Mergaitė bėganti paskui drugelį"). Didžioji daiktavardžių dalis turi epitetus — jausminius ir nuotaikinius palydovus, nuspalvinančius eilėraščio piešinį. Iš Nykos-Niliūno mes pirmą kartą patyrėm, kiek daug skausmą ir liūdesį reiškiančių būdvardžių turi lietuvių kalba.

Nesimetriškos eilutės, dažnai ir strofos, netikslūs rimai, sąmoningas "klasiškosios harmonijos" vengimas buvo autoriaus besiblaškancios minties, nuolatinio jausmo prasiveržimų išraiška.

"Praradimo simfonijų" vienoj tonacijoje išlaikytos giliai pesimistinės nuotaikos (jų esama net ten, kur mažiau atidus skaitytojas tarsis radęs "giedrą" ar "šilimą") daro įspūdį, kad didžioji knygos eilėraščių dalis surišta tarpusavy nematomais siūlais, kad jie parašyti viena pagrindine amžino prasmės ieškojimo, nuolatinio nerimo ir "benamiškumo" tema.

Idomu pažymėti, kad poetas, nerasdamas atsakymo į svarbiausius klausimus, "nesiorientuodamas" priešingame jam pasauly, tatau išreiškia dažnu vartojimu nepibrėžto įvardžio "kažkas" ("...daužė mano sielą varpas, / kažko man nesakdamas..."; "kažkas taip baisiai smaugė

M. ŠILEIKIS—U. ŽUKAUSKIENĖS
portretas

mano dvasią"; "mane lydėjo medis ir pamišęs varpas, negalėdami kažko suprasti"; "...su rudenio gamta, paslėpusia kažką riksmo varnų." — visi šie pavyzdžiai imti iš vieno ir to paties eilėraščio).

"Praradimo simfonijose" Nyka-Niliūnas gyvena savo "metafizine nevilting" pažymėtame pasaulyje, į kurį jis teperkėlė bendriausius ir abstrakčiausius (bet jam visų svarbiausius) žmogaus egzistencijos bruožus. Jo pasaulyje ne tik daiktai yra skurdūs ir nelaimingi, jaučia ir kenčia kaip žmogus, bet net ir šviesa ir vienuma, pasirėmę alkūnėmis, skaito knygas. Nors kitur poetas, suliedamas žmogų ir daiktus dvasinėj sferoj, sudaro vientisą poetinį įspūdį, šiuo kartu tačiau atvirkščio proceso dėka: abstrakčias sąvokas apdovanojus žmogaus kūno dalimis, nukencia estetinis efektas. Šį pavyzdį čia paččiau dėl to, kad tokių atvejų pirmoj knygoj buvo ir daugiau. Šiaip ar taip, fantazija turi nerašytą logiką, kuri valdo meno kūrinį savo kapringais, vaiduokliškais dėsniais.

"Praradimo simfonijose" dalinės paguodos Nyka-Niliūnui teikė nuolatinis grįžimas mintimi į vaikystę, į motiną (šis motyvas irgi primena Milašius), į mitinės laimės šalį, bet ir ši kelionė pažymėta gilia melancholija, nes neįmanoma visiškai grįžti į buvusį nerūpestingumą ir saugumą, o pagaliau ir ant vaikystės jau buvo kritę pirmieji skausmo šešėliai.

Toji pati vaikystės tema nepaprastu atkaklumu kartojama ir tik ką išėjusiame iš spaudos antrame Nykos-Niliūno eilėraščių rinkiny — "Orfėjaus medyje". Pažymėtina tačiau, kad dabar šitas motyvas teikia poetui daugiau paguodos, ir kartais net atrodo, kad toji kelionė, atlikta prarasto laiko beieškant, gali atnešti jam kuone visišką ramybę ("Dainelė", 53). Ta tema rašytų eilėraščių pati konstrukcija ir pats pasakymo būdas šiuo kartu jau rodo lengvą posūkį į paprastumą, į klasiškesnes formas, iš dalies atsisakant nu buvusių neoromantizmo ir ekspresjonizmo žymių.

Tačiau keliuose "Orfėjaus medžio" di-

desnės apimties eilėraščiuose, kur Nyka-Niliūnas atsistoja akis į akį su žmogaus egzistencijos ir mirties problemom, pesimizmas vėl suskamba visu stiprumu. "Septintoj elegijoj" poetas nedviprasmiškai pasisako:

... Ir, apsisprendęs nepažinti Dievo saugomos tiesos, Nuliūdes pasakyčiau jam, kad eisiu vienas, Norėdamas ir mirt, ir prisikelt tik sau (93).

Šios citatos pirma eilutė yra ne kas kita, kaip variantas egzistencializmo tėvo Kierkegaardo minties, kad Dievas savo prigimtimi absoliučiai skiriasi nuo žmogaus, kad žmogus jaučia, jog jo individualybė yra griežtai priešinga Dievui. Citatos antroj pusėj Nyka-Niliūnas vysto Kierkegaardo idėją, kad objektyvios tiesos, iš viso, nėra, kad tiesa yra subjektyvi. Toji pati mintis skelbiama kitoj tos pat elegijos vietoj:

... palaiminti tik tie, kurie išdidūs miršta, Kurie tikėjimo ar netikėjimo srove nuplaukia lig mirties.

Čia dar aiškiau negu "Praradimo simfonijose" formuluojama ano danų filosofo mintis, jog žmogaus asmenybė nėra visumos nuolauža pasaulio sistemoj, jog žmogus turi būti pats suinteresuotas savo likimu, turi pats jį kurti, kad ir jausdamas visada netikrumą pasaulyje ir savyje, tačiau turėdamas laisvę ir pareigą apsispręsti. Dėl tos pareigos atlikimo, be abejo, kyta ir žmogaus išdidumas, apie kurį kalba Nyka-Niliūnas, dėl to ir netikėjimas turi tą pačią vertę kaip ir tikėjimas, nes svarbu pats asmenybės žygis, jai suteiktos laisvės pilnutinis išnaudojimas, o objektyvi tiesa žmogui neprieinama — "Dievo saugoma". (Gerai, kad Jakštui neteko skaityti šitų sakinių). Ir gal dar daugiau negu Kierkegaardas šitoj elegijoj girdimas jo pasekėjas Jaspersas, tvirtinąs, kad žmogus pilnai realizuojasi "kraštutinėse situacijose" — mirties, skausmo, kaltės akivaizdoj, — nors jam ir tenka į jas sudužti. Nykos-Niliūno garbinimas tų, kurie, kovodami su naktimi, be paliovos ieško šviesos, kovotojų, kurie lieka herojais, nors jiems ir tenka neišvengiamai pralaimėti, yra aidas tos pačios Jasperso minties, o taip pat jo tvirtinimo, kad absoliutas savo visumoj mums neprieinamas, kad jis mums pasirodo tik paskirais švystelėjimais ir kad žmogaus mintis, ieškodama sprendimų, pasineria naktyje.

Kad ir be didelio noro, turėjau čia su jauno docento drovumu išdėstyti tą "trumpą egzistencializmo istoriją", nes tik tos filosofinės srovės idėjos įgalina mus suprasti pagrindines Nykos-Niliūno mintis, kurios užima labai svarbią vietą jo poezijoje.

Paskutinėj "Septintosios elegijos" daly po klaikaus stebuklo, kada vietoj naujagimio lopšy atsiranda "besišypsanti ironiškai vaškinė mumija", Nyka-Niliūnas padaro tragišką, bet visiškai aiškia išvadą, kad "nei gimimo, nei prisikėlimo nebėra".

Elegijos klausimas:

Argi nebūtų persunku už amžinybę atiduoti Sumindžiotą ant kelio kurmį Ir veidrodyje likusius auksinio ažuolo lapus?

o taip pat jos paskutinės strofos tvirtinimas: "Ir apėmė mane sunkus patriotizmas žemei" eina paraleliai su Rilke's septintosios (irgi septintosios!) Duino elegijos garsiąja formule: "Hiersein ist herrlich". Tačiau Rilke šiuo klausimu užima dar aiškesnę poziciją, atsistodamas Nietzsche's pusėj, visiškai paneigdamas bet kokį "anapus", o

(Tęsinys 2-am psl.)

LEONARDO da VINCI

1452—1519.

IGN. SLAPELIS

I.

(Tęsinys)

Šį paveikslą, kaip ir daug kitų Leonardo kūrinų, ištiko įvairios nelaimės, tai dabar jo bėra tik šešėlis.

Vos tik buvo baigta „Paskutinė vakarinė“, jau pradėjo rodytis grėsmingi ženklai — sienos drėgmė.

Kai prancūzai užėmė Milaną, karalius Liudvikas XII buvo užsimanęs parsigabenti jį į Paryžių, išpiovus sienos gabalą. Bet kai buvo konkrečiai aptarta, kaip padaryti, kad paveikslas nenukentėtų, ten buvo įsitikinta, kad tai neįmanoma. Tad to sumanymo buvo atsisakyta.

Gedimo procesas, iš pradžių pasirodęs, vyko toliau.

Napoleono kariuomenė buvo pavertusi tą refektorijų arklide, tad kareiviai laisvu laiku mėšlais drapstė Judą išdaviką, bet ne visuomet pataikydavo į Judą, dažnai tekdavo šūvis kitiems apaštalams ir pačiam Kristui. Kai kariuomenė išsikraustė, paveikslas liko visai apverktinas. Matant paveikslą nykstant, buvo imtasi restauruoti. Po tomis restauracijomis Leonardo kūrinys buvo visai pranykęs. Apie jį galima buvo spręsti tik iš kopijų, kurios buvo padarytos prieš visas restauracijas.

Dabar, XX a., buvo sudaryta rimta restauravimo komisija, kuri padarė gerą darbą — numazgojo nuo paveikslo ne tik dulkes ir purvus, bet ir visų restauracijų sluoksnius. Dabar yra nors su didelio apgedimo žymėmis, bet vis dėlto paveikslas daro gilių įspūdį ir gerai matyti kompozicija ir apaštalių išraiškos.

Leonardo apleidžia Milaną 1499 m.

Prancūzams užėmus Milaną, Leonardo neilgai čia bebuvė — su savo bičiuliu architektu vienuoliu Luca Pacioli išvyko į Veneciją. Pakeliui buvo apsistoję Mantuoj pas Isabelą d'Este, kuri buvo didelė Leonardo gerbėja ir visą laiką norėjo turėti ką nors iš Leonardo darbų. Čia viešėdamas, Leonardo padarė jos portreto tik eskizą ir nukeliavo į Veneciją, kuri tuomet kariavo su turkais. Čia padarė projektą, kaip Izoncos upės užliejimu sulaikyti turkus nuo Venecijos.

Neilgai trukęs kelionėje, 1500 m. balandžio mėn. grįžta į Florenciją su išgarsėjusiu Milane vardu.

Florencijoje tuo metu buvo jaučiamas menininkų trūkumas. Vatikanas buvo nusiviliojęs visus žymesnius menininkus.

Filippino Lippi turėjo užsakymą pagaminti paveikslą Anunziatos bažnyčiai. Tą užsakymą savo noru užleido Leonardui. Jis čia sukūrė paveikslą „Marija, šv. Ona ir vaikelis Jėzus“.

Kai po ilgų studijų buvo paruoštas kartonas juoda kreida ir išstatytas parodyti, tas kambarys, ašot G. Vasari, buvo pilnas žiūrovų — vyrų, moterų, senų ir jaunų. Buvo toks susibūrimas, kaip per didžiausias iškilmes: visi skubėjo pamatyti Leonardo padarytą stebuklą.

Bet ir čia dabar, kaip dažnai, Leonardo mintys nukrypsta nuo meno į mokslą. Šiuo tarpu įklimpsta į geometriją ir anatomiją, tapyba padedama į šalį.

Isabela d'Este per kitus asmenis prašo paveikti, paprašyti Leonardą, kad jis padarytų jai vaikelį Jėzų, tokį saldų, kokį tik jis gali padaryti. Ji gauna atsakymą, kad Leonardo visai nekantrus su teptuku...

Pagaliau neilgai lieka Florencijoje: Cesare Borgia, ruošdamasis karui su Romagna, pakvietė Leonardą, kaip „ingeniery generale militare“, davė jam raštą su plačiausiais įgaliojimais:

„Visiems mūsų leitenantams, kaštelio-

KAIME

IR šiltas, ir kvepiantis lietus
Smulkiais sidabriniais lašais
Nudažė ir beržus, ir liepas,
Ir sodą dažais įvairiais.
Ant lapų rasa deimantinė
Drebėdama mirga bailiai.
Tarp medžių šakų išpynę
Žybcioja žalsvi spinduliai.
Po orą karveliai lekioja,
Klegena ant dangčio garnys,
Ir stovi ant kiemo valkoje
Giliai susimąstęs gaidys.
O ten, už kaimo sodybų,
Kur platus žaliuoja laukai,
Nusviro iš oro beribių
Skaisčios vaivorykštės sparnai,
Ir stovi, lyg vartai į rojų,
Lyg puikus vainikas laukų;
Ir linksmina liūdną artojų,
Ir žada jam šviesų rytojų
Ir viltį geresnių laikų.

nams, kapitonams, kondotierams, valdininkams, kareiviams ir pavaldiniams mes priverstinai įsakome, kad šio padavėjas, mūsų 'praestantissimo et dilectissimo familiare architekto e ingeniery generale' Leonardo da Vinci, kurį mes paskyrėme inspektuoti fortus ir tvirtoves, mūsų dominijoje esančias, kad, pagal reikalą ir jo patarimą, mes galėtumėm aprūpinti jas visu kuo būtinu. Mes duodame jam absoliučiai laisvą praėjimą visur be jokių mokesčių ir taksų. Įsakome draugišką sutikimą jam ir jo palydovams, duodame laisvę visa apžiūrėti, egzaminuoti ir matuoti preciziškai, kaip jis panorės. Tuo tikslu duoti jam pagalbą žmonėmis, kiek jis pageidaus, ir visokią galimą pagalbą, paramą ir palankumą. Tai yra mūsų valia, kad dirbdamas bet kokį darbą mūsų dominijoje, kiekvienas inžinierius bus įpareigotas tartis su juo ir sekti jo patarimus“.

Šis raštas gauna ypatingos reikšmės priminus, kas buvo C. Borgija. C. Borgija buvo įstabus Renesanso žmogaus tipas, kuriam visos priemonės tiko tikslui siekti.

Jis buvo popiežiaus Aleksandro VI sūnus, Lukrecijos Borgijos brolis. Bažnytinė hierarchijoje buvo pakilęs iki kardinolo. Vėliau padėjo šalin raudoną skrybėlę, ėmėsi kardo. Pats tėvas pripažino, kad jo sūnus nebuvo linkęs į dvasinį gyvenimą.

Jis buvo apdovanotas milžiniška fizine jėga ir daugeliu gabumų: geras strategas, geras administratorius, neribotų ambicijų, beširdis, klastingas, žiaurus, galima sakyti, išlavintas gyvulys. Kraujuose braidė su pasigėrėjimu. Jis neturėjo jokių jausmų niekam, net savo tėvui, kuris jį labai mylėjo. Per paskutinę tėvo ligą jis nė sykį neįkėlė kojos į Vatikaną. Ne gana to, galų gale pasiuntė savo žmones pavogti sidabro ir popiežiaus kasas.

Vieną turėjo keistenybę savo biaurioj karjeroj — didžiai vertino Leonardo da Vinci genijų. Leonardo buvo vienatinis žmogus, kuriam C. Borgija jautė pagarbą, be jokių išskaičiavimų.

Leonardo, žygiuodamas su C. Borgija, įsitikino karą esant „pazzia bestialissima“, ir buvo taip paveiktas, kad išsižadėjo projektuoti karo priemones, vertindamas žmogaus gyvybę, ypač žmogaus sielą. „Nenorėk, kad tavo pyktis arba nedorybė sugriautų žmogaus gyvybę, kurios, jei kas nebrangina, iš tikrųjų nėra jos vertas“. Ne tik žmogaus, bet visokią gyvybę taip brangino, jog tapo vegetaru, kad neprisidėtų prie gyvybių naikavimo.

*Leonardo da Vinci vėl Florencijoje
1503—1506*

Leonardui sugrįžus iš C. Borgijos žygių, florentiečiai sumano pasinaudoti jo buvimu Florencijoje: užsako Signorijoje (rotušėj) istorinius paveikslus iš kovų su Piza. Pakviečia tiems darbams du genijus Leonardo da Vinci ir Mykolą Angelą. Leonar-

Kazys Binkis

dui pavedama pavaizduoti mūsų ties Anghiari. Sutarty Leonardo įsipareigoja paveikslą baigti 1505 m. Italijos istorijoje Machiavelli rašo, kad šis mūsų tvėręs keletą valandų ir kritęs jame tik vienas karys. Ir tas vienas mirtį sutikęs ne nuo kardo ar kokio kito garbingo ginklo, bet nukritęs nuo arklio, smarkiai susikrėtęs ir greit miręs.

(Tąsa bus)

ALFONSO NYKOS - NILIŪNO POEZIJA

(Atkelta iš 1-mo puslapio)

dainuojantį, garbinantį žmogų — poetą pastatydamas Dievo vietoje.

Ilgiausi „Orfėjaus medžio“ eilėraščiai — jau minėtoji elegija ir „Inferno“, kurių pagrindą sudaro filosofinė refleksija, meniškumui atžvilgiu nėra visiškai vientisi kūriniai. Jau vien dėl jų apimtities juose sunku išlaikyti lyrinę liniją; vietomis tenka pereiti į pusiau epinį pasakojamąjį toną ir greta lyrišku jausmu nudažytų vietų duoti atvira filosofinių, iš „grynojo proto“ gimusių eilučių.

Kas daugiausia nustebino mus antroje Nykos-Niliūno knygoje, — tai posūkis vadinamojo estetizmo ar net kuone klasicizmo kryptimi, kas būtų buvę visai neįtikima, jei anksčiau nebūtume skaitę kelių tos rūšies eilėraščių, paskelbtų periodinėj spaudoj. Jei „Praradimo simfonijose“ Nyka-Niliūnas buvo beveik išimtinai egocentrinis poetas, tai antroje jo knygoj randame nemaža eilėraščių, kuriuose autoriaus asmuo visiškai dingsta arba pasitraukia į antrąjį planą: poetas surado naują temų ratą ir naują jų traktavimo būdą, žymia dalimi atsisakydamas nuo kankinančios autoanalizės, naudodamas šviesesnę spalvinę gamą, kuriam laikui užmiršęs „baisųjį pasaulį“.

Šitas naujas temas ir naują estetinę pasaulėžiūrą Nyka-Niliūnas reiškia labiau disciplinuotom vaizdinėm ir metrinėm formom, kurių neribotas galimybes yra parodžiusi visa eilė didžiųjų mūsų amžiaus poetų. Tokiais Nykos-Niliūno eilėraščiais, kurie, mūsų nuomone, priklauso knygoje prie pačių geriausių, laikytume visų pirma šiuos dalykus: „Vakaro fantazija“, „Motinos daina“, „Vasara“ (kurioj girdėti tolimi Vergilijaus „Georgikų“ aidai), „Džiaugsmingos laidotuvės“, „Dainelė“, „Otilijai“, „Emaus keleiviai“, „Orfėjaus medis“, „Vaza“, „Kirmiuo laidotuvės“, „Princas XVIII amžiuje“, „Peizažas“, o taip pat eilėraščius: „Fragonard“, „Pesimizmas“, „Rudens elegija“. Įdomu pažymėti, kad pastarasis dalykas parašytas klasiškuoju lotynų eleginiu distichu — forma, labai retai benaudojama šių dienų Europos poezijoje.

Dažnai pačios temos savo grynai estetiškai turiniu rodo naują kryptį Nykos-Niliūno poetiniame kely: „Praradimo simfonijų“ stiliumi būtų buvę visai neįmanoma rašyti apie Fragonard'ą, galantiškų scenų meisterį, žaismingą rokoko genijų, kurio peizažuose patys medžiai, paneigę savo žemiškąją prigimtį, virsta grynai estetiniais fenomenais, imantriais fontanais, trykstančiais elegantiškom žalių putų kaskadom.

Bene geriausiu rinkinio eilėraščiu tenka laikyti „Džiaugsmingos laidotuvės“, kuriam temą davė vienas Tiziano paveikslas. Nežiūrint į visiškai laisvą, fantastišką temos traktavimą, šitame Nykos-Niliūno eilėraštyje aiškiai jaučiame Venecijos genijaus meną, visą tą pagoniškai džiaugsmingą, triumfuojančią Renesanso dvasią, kuri iki šių dienų tebeįgaivina didžiąją Vakarų kultūrą.

(Alfonsas Nyka-Niliūnas. ORFEJAUS MEDIS. Eilėraščiai. 128 psl. Kaina 3 doleriai. Viršeli, titulinį puslapį, dalių vinjetes ir skyrių pradžines raides darė Kazys Janulis. Išleido Vytautas Saulius. Tiražas 350 egzempliorių, kurių penkiasdešimt numeruotų ir autoriaus pasirašytų. Tekstą surinko „Draugas“. Spaudė M. Morkūno spaustuvė Čikagoje, 1953 metais).

LIETUVIŲ MOKYKLA

ILLINOJAUS LIETUVIŲ MOKYTOJŲ SAJUNGOS PEDAGOGINIS SKYRIUS
Redaguoja Klevas Girvilas, 5208 So. Morgan St., tel. Boulevard 8-8611.

Nr. 39 CHICAGO, ILLINOIS 1954.11.20

Mokyt. H. TQMARAS, B.A., M.A.

AUKŠTESNIOJI ČIKAGOS MOKYKLA

Filosofija ir psichologija auklėjimo pagrinduose

Pažvelgkime šiandien į tuos filosofinius ir psichologinius pradus, kurie pagrindžia Čikagos Aukštesniosios Mokyklos (Public School) darbą. (Jie, reikia pasakyti, pagrindžia ir pradžios mokyklos darbą). Štai konspektiniai tos krypties dėsniai:

Mokykla demokratijoje aptarnauja visus žmones.

Mokykla išplėtoja demokratinius idealus.

Mokykla pakeičia elgesius.

Mokykla apima visus gyvenimo aspektus.

Mokykla funkcionuoja pagal daugelį veiksnių.

Mokykla išlaiko tęstinumą per visą gyvenimą.

Mokykla siekia vadovauti pačiai sau.

Mokykla paruošia kelius inteligentiniam prisitaikymui socialiuose pasikeitimuose.

O štai tos krypties tikslai: kiekviena gera filosofija turi išmintingus siekius:

Amerikos pilietybės vykdymas.

Naudojimas pertiekimo priemonių.

Ekonominės kompetencijos išplėtojimas.

Šeimos gyvenimo pagerinimas.

Ugdyti žmonių santykiavimą.

Apsaugoti gyvybę ir sveikatą.

Džiaugtis naudingu poilsiu.

Patenkimas dvasinių ir esminių troškimų.

Atlikti pareigų atsakomybę.

(Čikagos aukštesniųjų mokyklų Superintendente metinis 1952-53 m. pranešimas "Let's Teach", 11 ir 13 psl.).

Karl R. Douglas ir Hubert H. Mills savo darbe "Mokymas Aukštesniojoje Mokykloje" (1948), 355-358 psl., pateikia konkretų rinkinį siūlymų, kurie, tenka pasakyti, labai vykusiai pavaizduoja tą filosofiją praktikoje.

1) Išlavinti visą priaugančią kartą.

2) Laikyti programą ne formulinę, bet lankstią ir demokratinę. Kiekviena proga mokiniams yra reikalinga laisviems pasiklausimams, neformaliems tarpusavio pasitarimams, savo individinių ir grupinių veiksmų planavimui, nešti asmeninę atsakomybę už grupių projektus ir jiems reikalinga pagalba kritiškai apspresti jų pastangų davinis.

3) Panaudoti pasireiškiamus mokinių susidomėjimus ir tikslus.

5) Motyvavimai turi būti esminiai (intrinsiniai). Mokiniai nori tyrinėti kas nauja ir kas įdomu, veiksmingai bendrauti

su kitais žmonėmis, manipuluoti ir konstruoti daiktus, palyginti nuomones apie atrodančius dalykus, savo pasireiškimus atlikti artistikiškai.

5) Mokymosi patyrimus padaryti gyvus ir staigius, konkrečius, įdomius ir pilnaprasmius.

6) Išryškinti uždavinių sprendimus, kuri sritis yra funkcinio mokymosi pagrindas. Mokiniam turi būti duodama kiekviena proga atradinėti, nusakyti, apjungti, spresti ir išnagriniuoti tiek asmenines, tiek socialines problemas, paliekant tatau jų to meto sugebėjimų, domėjimosi ir reikalavimų ribose.

7) Parūpinti aplinkybes, kad būtų pasiekiamas normalus sekmingumas, o iš to ir nenykstantas mokinio pasitenkinimas.

8) Lai kurikuliumai vaizduos pagrindinius socialius vietos visuomenės procesus ir problemas.

Pagaliau, bet ne galiausiai gera ir gerų tikslų filosofija turi išmintingas priemones, kurių pasigaunant tie tikslai esti įvykdomi ir ta filosofija padaroma gyva praktika. Vel, "Let's Teach" (20-22 psl.) nustato gerai pasvertą tvarką.

"Šie pareiškimai rodo ženklingus tyrinėjimų atradimus mokymosi psichologijoje:

Mokymasis yra veikimas.

Efektingas mokymasis yra pilnaprasmiškas.

Motyvavimas padaro mokymąsi gyvą.

Efektinę mokymąsi lydi pasitenkinimas.

Mokinių grupės psichika daro įtakos mokymosi pažangai.

Mokinių ir mokytojo santykiai įtakoja mokymąsi.

Išmokyti svarbios reikšmės dalykai reikia turėti pakankamai laiko.

Dalykų išsimokymas sukelia gerų asmens savybių.

Emocijas sukelia patyrimai gali pasireikšti greitai išmokimu.

Praktika daro išmokimą patvarų.

Igyjamas mokslas mokykloje perkeliama į gyvenimą." (Bus daugiau)

"NAUJIENŲ" KONCERTAS

Rytoj, sekmadienį, vasario 21 d., "NAUJIENOS" minės savo 40 metų sukaktį. Koncertas įvyks 3:00 val. popiet Sokolų salėje, 2337 So. Kedzie Ave. Visi maloniai kviečiami atsilankyti. Dainuos Anna Kaskas ir "Pirmyn" choras.

3 - NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. - SATURDAY, FEBRUARY 20, 1954

Diskusijos po Mato Krikščiūno paskaitos

Yra viena didelės reikšmės žymė, išskylanti lietuvių pedagogų sambūriuose, ir ta žymė išskyla nesąlygojamai gaivalingai, kai tik atsiranda idėjos asmenų susibūrimas. Tas rimtumas ir nuoširdumas, kuris vyravo susirinkime po M. Krikščiūno paskaitos aną sekmadienį, yra tikrai pasigerėtinas ir daug žadęs. Tie žmonės absoliučiai išsijungia iš alinančios ir skurdinančios kasdienės aplinkumos, persiima atkursimos Lietuvos mokyklų problemomis bei būsimo mokinių auklėjimo reikalais.

Susirinkime tuojau buvo suprasta, kad ne legalizuota konfesinė kontrolė nusvers mokyklos pažangą, bet tinkamai paruošti mokytojai ir pakankamas jų kiekis. Buvo išsiaiškinta, kad perorganizuotos mokyklos programos, kiek jos bus pritaikytos realiajai krašto pažangai, einančiai į ekonominį ir kultūrinį krašto gerbūvį, bus tikrasis švietimo sistemos tinkamumo laidas.

Labai gyvai, išsamiai ir motyvuotai susirinkime buvo paliesta praktinių mokyklų, atseit, amatų bei ūkio mokyklų, proporcija švietimo sistemoje ir tų mokyklų pobūdis. Buvo paliestas tokių mokyklų faktas kaimynų šalyse, Latvijoje ir Vokietijoje, pažymint, jog tenai lavinimas jaunimo toje srityje buvęs davęs aiškiai teigiamų vaisių keliant krašto gerbūvį. Matas Krikščiūnas savo paskaitoje buvo metęs žvilgsnį į galimas bolševikų sistemos mokyklas Lietuvoje ir numatęs būsimo švietimo organizacijos uždavinį išlyginti žalą, kurią bolševikai bus ten padarę, o šalia to, įsteigti tokias mokyklas, kurios kuoveikiausiai sugrąžintų švietimo darbo normalumą. Specialybinės mokyklos turėsiančios būti tokios ir jų tiek, kokios ir kiek jų, atsižvelgiant krašto pramonės amatų ir ūkio srities pažangos, bus reikalinga.

Išvėlta buvo didelės moky-

K. G.

tojų stokos galimumas, o taip pat sunkumai tai spragai užpildyti. Imant faktą, kad nemažas skaičius mokytojų yra tremtyje ir, atsižvelgiant to kaip veikiai grįžimas atgal bus sulauktas, tiek didesnis jų skaičius galės vėl į darbą Lietuvoje stoti. Atskiras klausimas būtų kyla iš uždavinio surinkti ir suregistruoti mūsų jėgas, kurios išlaisvintoje Lietuvoje galėtų stoti į švietimo darbo sritį. Į tokį uždavinį įeity ne laisvajame pasaulyje esą mokytojai bei kiti lygaus laipsnio intelektualai, bet ir visi be išimties lietuviai esą deportacijose, kur jie būtų buvę pasiūsti mirčiai, bet savo gyvybės kovą laimėję, arba kurie būtų buvę pasiūsti ir prievarta apgyvendinti kuriose Sibiro ar Vidurinės Azijos vietose. Visi tokie lietuviai turėtų būti surasti ir padaryta visa, kad jie galėtų grįžti į savo tėvynę. Toks uždavinys įvykdyti gali būti labai nelengva, žiūrint Rusijos plotų didumą ir susisiekimo priemonių ribotumą, bet, kitą vertus, mes negalėtume sutikti su mintimi, kad deportuotiesiems lietuviams nebūtų duota reikiama pagalba grįžti namo. (Čia primintinas Eksc. vyskupo Vincento Brizgio pareiškimas kadaise, kai jis labai įsakmiai pažymėjo, jog tautai yra kiekvienas žmogus brangu; jo pradimas yra tautai nuostolis. K. G.). Mokytojas Kavaliūnas, Illinojaus Mokytojų Sąjungos pirmininkas pripažino, jog tos sąjungos uždavinys būtų mokytojų jėgas suregistruoti, bet galima būtų tikėti, jog mokytojų sąjunga gali imtis ir iniciatyvos, lietuvių tėvynėn grąžinimą padaryti pirmaeilium uždaviniu visoms mūsų visuomenės organizacijoms. Ypač grąžinimą iš deportacijos.

Diskusijas baigiant buvo padaryta pareiškimų, jog ši paskaita ir po jos kilusios diskusijos parodė, kiek daug, kaip plačiau ir kaip svarbių problemų išskyla ir kaip svarbu būtų jas panagriniuoti, dėl jų padiskutuoti, ir tokiu būdu būtų daug kas išaiškinta, veikimo būdai nustatyti, ateities darbų planai paruošti. Ir šioje srityje iniciatyva pripažinta priklausanči Mokytojų Sąjungai.

LIETUVIŲ MOTERŲ PILIEČIŲ LYGA

(Isteigta 1933 metų vasario 13 dieną)

Sveikina NAUJIENAS, mininčias 40 metų sukaktį, ir linki joms dar ilgai gyvuoti, kad galėtų ir ateityje lietuviams pagelbėti vesti pagerinimus ir sviestis.

LIETUVIŲ MOTERŲ PILIEČIŲ LYGA:

MARIJONA ZOLPIENĖ, pirmininkė
JULĖ ANDRELIENĖ, vicepirmininkė
STASĖ KAULAKIENĖ, protokolų sekretorė
STASĖ STANKIUTĖ, finansų sekretorė
ROŽĖ MAZILIAUSKIENĖ, išdininkė
MARCIJONA PUIDOKIENĖ, izdo globėja
ONA PILIPONIS, izdo globėja.

"NAUJIENŲ" GARBINGĄ SUKAKTĮ MININT

L. KANČAUSKAS

Mūsų tautos išėivių istorija kupina sunkaus gyvenimo ir žūtbūtinės kovos ne tik dėl išėivio asmeninės, bet ir visos tautos gerovės, pėdsakų. Tūkstančiai senesniųjų išėivių palikę gimtąjį kraštą, nepakeldami Rusijos caro vergijos, kuri vedė mirčiai į Sibirą už tą, kad lietuvis troško laisvės ir kultūringo rytojaus. Tada tik mažai dalelei lietuvių buvo prieinamas bent koks mokslas, nes okupantas suprasedamas, kad tik tamsesnę tautą lengviau sunaikinti ir valdyti, draudė lietuviškai mokytis ir turėti lietuvišką spaudą. Tačiau laisvės troškimas viešpatavo lietuvių širdyse ir skatino į kovą. Dalis iš senųjų išėivių yra palikę Tėvynę vien dėl to, kad svetur galėtų ieškoti užtarėjų ir atvirai kovoti su okupantu. Tokie išėiviai, kad ir be ypatingų mokslų ar prasilavinimo iš pirmųjų dienų svetur ėmėsi darbo Tėvynės laisvinimo ir lietuviybės išlaikymo bare. Jie po sunkių darbų fabrike ar anglių kasyklose, be poilsio dirbo steigdami lietuviškas draugijas, spaudą, Tėvynės šelpimo fondus ir pan., nežūrėdami kas jiems už tai atlygins ar titulą suteiks. Geriausias jiems atlyginimas buvo, kai jie žinojo, kad jų darbai artina laisvės aušrą Tėvynėje. Tik jų stipraus bendradarbiavimo su Lietuvoje kovojančiais savanoriais dėka Lietuva prisikėlė iš po kruvinų okupantų batų ir pradėjo kurtis ant griuvėsių. Tik šių kovotojų-išėivių dėka šiandien gražiai klesti lietuviškos organizacijos, skamba lietuviškos dainos, vyrauja lietuviškos tradicijos lietuvių namuose ir eina žūtbūtinė kova dėl Tėvynės laisvės, kurią begėdiškai išplėšė raudonasis, rusiškas bolševizmas. Ypatingai džiugu, kad prieš 50 metų Lietuvą palikę lietuviai dar nepailso kovoje dėl savo tautos rytojaus ir sielojasi dėl dabartinio Lietuvos likimo.

Žvelgiant į senosios kartos išėivijos praeitį, matosi, kad kad jai rūpėjo ne vien Tėvynės išlaisvinimas, bet ir lietuviybės išlaikymas svetur pasklidusių lietuvių tarpe. Jų įkurtos draugijos, klubai, savišalpos fondai ir spauda buvo ir yra geriausios priemonės lietuvius laikyti prie visko kas yra lietuviška. Spaudai teko pats didžiausias ir sunkiausias uždavinys, nes ji turėjo būti tokia, kad jos skaitytojų skaičius augtų, o jos puslapiuose atsispindėtų Lietuva bei lietuviška dvasia. Pirmieji spaudos žingsniai tikriausiai buvo nepavydėtini, nes buvo reikalingos lėšos, o jų niekas nedavė. Reikėjo redaktoriams, leidėjams ir kitiems spaudos mylėtojams gerokai išvalyti savo kišenių arba net skolas ant savo galvų užsitraukti. Tačiau, tie laikraščiai, kurie turėjo laimės būti leid-

žiami tokių žmonių, kuriems nerūpėjo biznis, bet vien tik lietuviybės nešimas į lietuvių pastoges, išsilaikė ir jau keli dešimtmečiai be pertraukos ar su mažomis pertraukomis eina.

Vienas iš tokių laikraščių-veteranų yra "Naujienos," kurios šiandieną švenčia 40 metų sukaktuves. Prieš 40 metų būrelis Chicagos lietuvių, sielodamiesi lietuviybės išlaikymu, išleido "Naujienu" pirmąjį numerį. Jie sudėjo į šį numerį viską, kas jų širdyse ir kišėnėse buvo, bet neveltui: dauguma išėivių iškart "Naujienas" pamilo ir stoji į bendrą darbą — talkininkavimą bei prenumeravimą. Tikriausiai yra šimtas kitas "Naujienu" skaitytojų, kurie be pertraukos, jau 40 metų, jas skaito. Nevienas iš "Naujienu" redaktorių, bendradarbių ir skaitytojų šio garbingo jubiliejaus proga mintimis perbėgs per 40 metų be pertraukos ėjusių "Naujienu" puslapius ir ten ras sudėtas savo geriausias mintis, pamatys savo Tėvynės kančių kelius, kas sugrąžins į praeitį ir nustatys gaires ateities darbams.

Neturėčiau laimės "Naujienas" pažinti kai Tėvynėje laisvas gyvenau, bet jas sutikau eidamas tremties keliais į nežinią. Iš karto mano krūtinėje širdis lengviau pradėjo plakti, kai tada "Naujienu" skiltyse radau pluoštą gražių minčių ir tėviškų JAV lietuvių rūpesčių apie mūsų — tremtinių žiaurais likimo palengvinimą. "Naujienos" ne tik man, bet ir tūkstančiams kitų tremtinių, mielai talkininkavo artimųjų susiradime JAV.

Šiandien "Naujienos" yra mano laukiamas svečias iš JAV, o kai sulaukiu, pats skaitau ir kitiems duodu. Tenka džiaugtis mums visiems išėiviams, kad "Naujienos" yra toks laikraštis, kuris neužsiima vien partinėmis rietenomis ir jame gali pasisakyti visų partijų žmonės.

Labai gaila, kad Pietų Amerikos žemyno lietuviams, dėl pinigų menkos vertės yra sunkiai prieinamas "Naujienu" prenumeravimas. Dabar vykstant "Naujienu" platinimo vajui su daugeliu Argentinos lietuvių tenka kalbėti apie jas ir iš visų tenka išgirsti apgailėstą, kad dėl finansinių sunkumų ir atsiskaitymo keblumų negalima užsisakyti.

Baigdamas savo minčių žiupsnelį, iš širdies gelmių linkiu, kad "Naujienos" ir toliau, kaip

iki šiol, eitų šiuo tiesiu keliu, nešdamos į lietuvių-išėivių pastoges lietuviybę, žadindamos lietuvių širdyse karštą Tėvynės meilę ir šaukdamos stoti į kovą su žiauriu lietuvių tautos naikintoju — bolševizmu. Lai netrūksta "Naujienu" puslapiuose vietos kampelio mūsų brolių partizanų žodžiams, kurie ateina iš pavergtos Tėvynės. Lai gyvuoja ilgiausius metus nepailstantis veikėjas, kovotojas dėl Lietuvos laisvės, "Naujienu" vyr. redaktorius Dr. P. Grigaitis ir gražus būrelis jo bendradarbių, rūpestingai einančių savo pareigas "Naujienu" redakcijoje ir administracijoje.

ILGIAUSIŲ METŲ!
Buenos Aires, 11. 2. 54.

Gerb. P. REDAKTORIAU,

NAUJIENOS yra tai, ką mes vadiname kova dėl Lietuvos laisvės, dėl Lietuvos demokratijos.

NAUJIENOMS, 40 metų jubiliejaus proga, siunčiu savo nuoširdų pritarimą ir geriausius linkėjimus.

Nuoširdžiai Jūsų,
Jul. Susmaras
Chicago, 2. 5. 1954 m.

Rytoj Naujienu 40 metų sukaktuvinis koncertas Sokolų salėje, 2337 S. Kedzie Ave.

Pradžia 3:00 val. po pietų.

Garsinkitės "N-nose"

SAVE up to

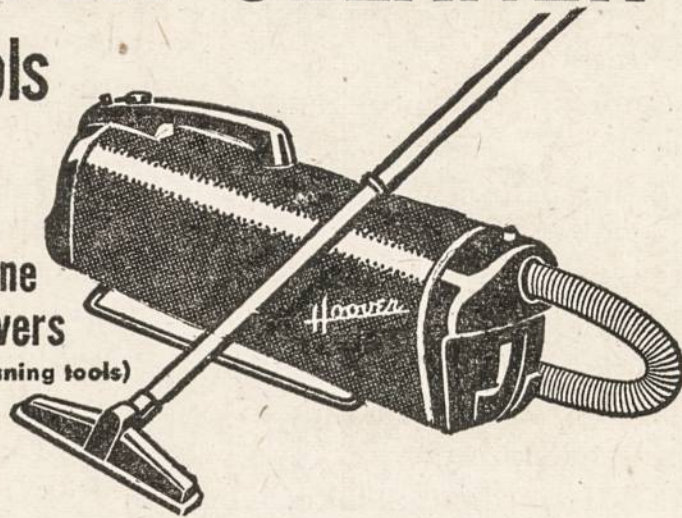
Triple-Action Hoovers

Sale of Demonstrator Models and Showroom Samples — while they last.

Discount on Floor Sample \$11.00
Qualified You Save \$28.50
Trade - in \$17.50

HOOVER CLEANER and Tools

Aero-Dyne Tank Hoovers
(Complete with cleaning tools)

We've sliced the price of all cleaners that have been used to demonstrate the superiority of Hoover's cleaning action. Five different models to choose from with one as low as \$59.95, but only a few available in each model. Sold on a first-come first-served basis with a new-cleaner guarantee.

LOW DOWN PAYMENT, EASY MONTHLY TERMS TO FIT YOUR BUDGET

AMERICAN FURNITURE & RADIO STORES

1523 No. Milwaukee Ave. HUMBOLDT 6-5000

OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

Dirbtini Dantys

Laisvi ar nepritaikyti?
DANTŲ PLOKŠTELĖS
pataisomos ir stipriai įstatomos.
Sužaloti dantys pataisomi,
o nuotrupos išlyginamos.
— 1 valandos darbas —

State Dental Plate Laboratory

1635 W. 47th St. YArds 7-4499
944 W. 63rd. WALbrook 5-2558
639½ W. 63rd St. WE 6-2608

Dirbtini Dantys

Laisvi ar nepritaikyti?

— 1 valandos darbas —

Cleveland Dental Plate Laboratory

456 W. North Ave. MI 2-6221
404 E. 47th Street. AT 5-6880
160 Milwaukee Ave. HU 9-3242

Dirbtini Dantys

Laisvi ar nepritaikyti?
DANTŲ PLOKŠTELĖS
pataisomos ir stipriai įstatomos.
Sužaloti dantys pataisomi,
o nuotrupos išlyginamos.
— valandos darbas —

A-1 Dental Plate Laboratory

22 W. Madison, Room 223,
DE 2-6804
1587 W. Ogden Ave. MO 6-3733
1425 Wilson Ave. LO 1-9280
2003 W. Lawrence SU 4-8708

TIESIU KELIU

K. T. Vezelis

Spauda žmogaus gyvenime vaidina nepaskutinį vaidmenį. Spauda žmogaus gyvenimą praturtina, praplečia žinių akiratį, padeda, pamokina, nurodo būdus ir priemones kaip nugalėti pasitaikančius sunkumus ir kliūti. Spauda yra tas ginklas, kuris apsaugo žmogų nuo daugelio nelaimių, nenumatomų paklydimų ir nukrypimų nuo tiesaus kelio. Kaip veidrodis parodo tikrą žmogaus veidą, taip spaudoje matomas jo gyvenimas, darbai, kova, laimėjimai ir t. t. Žmogus supranta ir vertina spaudos ar spausdinto žodžio galią. Laisvuose demokratinuose kraštuose spaudos, spausdinto žodžio laisvė yra apsaugota įstatymais, konstitucijomis. Diktatūrinuose režimuose laisvoji spauda pirmoje eilėje susilaukia represijų; kas negarbina diktatūros režimo, diktatoriaus asmens, kas tiesos nepakeičia melu, apgaulinėjimu, tas sulikviduojamas. Diktatorius, sulikvidavęs laisvąją spaudą, tiesą mylinčius ir skelbiančius redaktorius, jo bendradarbius, tą pačią spaudą pakreipia melo ir žmonių apgaulinėjimo kryptimi. Iš to matome, kad spauda gali suvaidinti žmonių gyvenime nevienodą vaidmenį. Kad ir laisvuose kraštuose, kur spaudos laisvė nesuvaržyta, neturi cenzūros, bet redaguojama blogo žmogaus, gali iš tiesos padaryti melą, gali žmogaus galvoseną pakreipti į jam norimą kelią arba visai sudemoralizuoti jo gyvenimą, ką matome šią dieną komunistiniuose arba jų įtakoje esančiuose kraštuose.

Laikraščio redaktorius turi būti ne tik geras žmogus, geras administratorius, bet nemažesnis auklėtojas, tiesos mylėtojas, žinovas, toli pramatantis, nepasiduodas pašalinėms įtakoms, nepamėgdžiojantis vienos pakraipos "linijų" ir t.t. Kada laikraštis apkraunamas "visiems žinomų asmenybių" straipsniais, kada jame skaitytojai "šviečiami" mandriais posakiais "aukštojo" luomo moderuotojų, tada laikraštis pasidaro sausas, nuobodus, vienodas; laikraštis nustoja savo patrauklumo, ima senti, atsilikti nuo šių dienų progresuojančio gyvenimo tempo. Šiandien geras laikraštis yra tas, kuriame dalyvauja, reiškia mintis visi skaitytojai, visi mylintys tiesą, — visi, kurie iš laikraščio nenori padaryti savo įsitikinimų, pažiūrų biznio. Kaip šaltinio vanduo yra tyras, švarus, be drumzlių, taip ir geras laikraštis turi tarnauti visų žmonių gerovei, pažangai, kultūrai, skiepyti tiesos, meilės, vienybės, pagarbos tikslus.

Per 40 metų "Naujienu" dienraščio nueitas kelias buvo tiesus, garbingas ir daugeliui atsimintinas. To pat garbingam sukaktuvininkui linkima laikytis ir tolimesniai ateities laikui. Išsi-

laikyti 40 metų svetimame krašte lietuviškam spausdintam žodžiui yra nelengva. Čia nuopelnas yra redaktoriaus Dr. P. Grigaičio, jo redakcijos kolektyvo.

Brangūs sukaktuvininkai, nepalūškite nešdami ant savo pečių sunkią spaudos naštą, varykite tą garbingą vagą, kuri purentų lietuviškus dirvonus, vestų kovą su mūsų tautos pavergėjais. Dienraščio "Naujienos" skaitytojai ir mylėtojai jūsų darbą supranta, įvertina, jį remia, padės nugalėti visus sunkumus. Kada mūsų kraštas atgaus laisvę, tada jūsų darbas bus pilnai įvertintas, nes prietos kovos jūs esate labai labai

Cicero Lietuvių Kultūros Draugija (Chicago's Liet. Dr.-jos Skyrius)

Cicero Lietuvių Kultūros Draugija buvo įsteigta 1936 metų birželio 12 d., Chicago's Lietuvių Draugijos pastangomis. Pirmasis susirinkimas įvyko Liberty svetainėje pirmininkaujant J. Mockevičiui. Į valdybą buvo išrinkti: K. P. Deveikis pirmininkas, W. Strumila vicepirm., J. Činikas nut. sekr., K. Jakubka

daug prisidėję ir padėję. Ateityje "Naujienos" tevirsta visų lietuviškai kalbančių žmonių laukiamu svečiu.

fin. sekr., A. Tumavičius išdin., izdo globėjai: K. Biknius ir S. Laurintas, M. Tribičius maršalka.

Dabartinę valdybą sudaro: K. P. Deveikis, J. Areška, K. Jakubka ir M. Tribičius. Susirinkimai įvyksta kiekvieno mėnesio trečią ketvirtadienio vakarą, Skadusko svetainėje, 1500 S. 49th Ave., Cicero.

Vasario 21 dieną "NAUJIENU"

jubiliejinis koncertas

SOKOLŲ SALĖJE

2337 So. Kedzie Ave.

More to Offer You
for today and for tomorrow...

the Dependable
New ROPER LP-GAS Range

Dependability of automatic fuel supply

In considering the purchase of a new range, consider first the certainty of service... the availability of fuel whenever you need it. Hot, clean, economical LP-GAS is delivered to you automatically. It's always on hand for your use. It is not subject to the whims of snow and sleet storms, broken power lines and other causes of serious inconvenience. You can depend on LP-GAS at all times and under all conditions.

Dependability of fine cooking service

When you have a long-lived ROPER LP-GAS Range in your kitchen and LP-GAS dependably supplied to your home, you enjoy the finest cooking service imaginable. Stop in and talk it over. See the beautiful new ROPER Ranges. You'll find a model that's just right for you. Ask about the small down payment and low monthly payments.

BUY ON OUR CONVENIENT TERMS

CROWNING ACHIEVEMENTS that assure convenience through the years

- Allrol "Center-Simmer" Top Burners
- Exclusive "Staggered" Cooking Top
- Large "Bake-Master" Baking Oven
- "Scientific" Oven Cooking and Broiling Charts
- Super-Fast "Roper-Glo" Broiler Burner

SOLTIS HOME APPLIANCES AND FURNITURE

2647 W. 51st Street

Tel. HEmlock 4-7095

OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

KALBOS DALYKAI

REDAGUOJA
DR. P. JONIKAS

“NAUJIENOS” IR MŪSŲ KALBA

40 METŲ LAIKRAŠČIO SUKAKTIES PROGA

“Naujienu” 40 metų sukakties proga tiktu tarti žodis kitas ir apie šio laikraščio kalbą bei jos raidą. Nors būtų įdomu ir ypač amerikinės lietuvių spaudos kalbos istorijai reikalinga nuogrundžiau ir sistemingiau dalyką aptarti, tačiau ši kartą teks pasitenkinti keliais bruožais, atskiromis pastabomis. Nuodugnus dalyko dėstymas, viena, reikalautų labai daug laiko studijoms: vien peržiūrėti 40 m. dienraščio komplektams tektų labai ilgą atsidėti (per metus skaičiuojant vidutiniškai 300 numerių, o numeris 6 puslapius, tektų perskaityti bent 72,000 dienraščio formato puslapių); antra, studijinis straipsnis galėtų būti dienraščiui ir per specialus.

Apskritai, “Naujienu”, panašiai kaip ir kai kurių kitų JAV lietuvių laikraščių, kalbos raida tam tikru būdu sekė paskui Lietuvos spaudos kalbą, nors ir daugiau ar mažiau atsilikusi. Bet tai kalbai, suprantama, gera dalimi atsiliepė skirtingos amerikinio gyvenimo sąlygos, ypač angliškoji žodyninė įtaka.

Redaktoriai iš Lietuvos

Suprantama, kad “Naujienuose” reikėsi tiesioginė ar ir netiesioginė jų redaktorių kalbinė įtaka, pačių redaktorių lietuvių kalbos mokėjimas ir apsispyrimas.

Nuo pat “Naujienu” isikūrimo, beveik be pertraukos, laikraščių redaguoja Dr. P. Grigaitis. Lietuvoje bei to meto Rusijos valstybėje būdamas, jis buvo artimai susigyręs su rašomosios lietuvių kalbos tradicija, susidomėjęs ir kalbiniu prasilavinimu, visuomenininkui ir laikraštininkui reikalingu.

Šie dalykai jam rūpėję dar gimnazijoje besimokant, iš pradžių Marijampolėje, vėliau Mintaujoje (1899—1901). Atsimenąs, kad tada Jono Šliupo raštai nepatikę dėl kalbos — buvę sunkūs skaityti: ilgi, nesklandūs sakiniai; be to, ir jo kaltiniai žodžiai nepatikę. Tada ir vėliau, bestudijuojant Petrapilio universitete (1903—1905), tekę skaityti amerikinių ir prūsinių lietuviškų laikraščių (jų tarpe “Vienybė Lietuvių”). Mat, ir prieš spaudos leidimą ten nebūta tokio griežto lietuviškųjų raštų draudimo. Kita vertus, docentas E. Volteris, kuris buvo rusų mokslų akademijos slavų skyriaus bibliotekos viršininkas, gaudavo tos draudžiamosios lietuvių spaudos.

Petrapily P. Grigaičiui buvo progos suciti ir su K. Būga, jau tada ne tik labai besidominčiu lietuvių kalba, bet ir gerai joje nusimanančiu; teko šį tą nugirsti apie kalbos dalykus ir pasimokyti. Tekdavę tarpais, susiėjęs lietuviams inteligen-

tams, nekartą ir kalbos klausimais pasikalbėti, padiskutuoti. Pvz., pasibaigus spaudos draudimui (1904) pradėtame leisti Petrapily “Lietuvių Laikraštį” buvęs kartą išspausdintas rašinys, antrašte “Dėl vaikų”, kuriame atvaizduotos nelabai jau gražiai besiplūstančios dvi moterėlės. Kartą toks Vinkleris ėmęs tiesiog piktintis, kaip šitoks straipsnis galėjęs būti skiriamas... vaikams. Mat, jis suprato tą antraštę pagal rusišką sintaksę “dlia dietiej”. P. Grigaitis tatai supratęs ir jam paaiškines, kad čia visai ne vaikams skaityti rašinys skiriamas, nes antraštė iš tikrųjų reiškianti “iz za dietiej”.

Rusijoje besimokydamas, P. Grigaitis laikęsis K. Jauniaus rašomosios kalbos. Kai jam 1905 m. tekę redaguoti Lietuvių Labdarių Draugijos kalendorių, jis jį perredagavęs pagal Jauniaus gramatiką. Tekę Petrapily skaityti ir Kuršaičio gramatiką. Atsimenąs, kad šiauliuose buvę laikomasi Jablonskio taisyklių. Vėliau ir pats Grigaitis pakrypęs į Jablonskio pusę, nes Jablonskis rašęs zanavykiškai, ir jam, taip pat zanavykiui, ta kalba buvusi artimesnė.

Tad maždaug su tokia rašomosios kalbos tradicijos pažinimu P. Grigaitis atvyko Amerikon ir ėmėsi spaudos darbo, 1913 m. redaguodamąs Baltimorėj “Pirmyn”, o 1914 m. stojęs “Naujienu” redaktorium.

Dabartinis “Naujienu” redaktoriaus pavaduotojas K. Augustas, į jas atėjęs dar I Pasaulinio karo metu (1916), dirbęs redakcijoje su kai kuriomis pertraukomis, irgi atsinešė kalbinę Lietuvos tradiciją. Jis su lietuvių kalbos taisyklėmis gavo kiek progos susipažinti besimokydamas dar Panevėžyje, kur teko pasimokyti iš Naginskio. Atvykęs į JAV, studijuodamas Valparaiso (Ind.) universitete, lankė lietuvių kalbos kursus, kur jo metu mokęs Z. Vitkauskas. Po pastarojo, 1914 m., kaip pačiose “Naujienuose” paskelbta, “lietuvių kalbos klesų” mokytoju buvęs rudenį išrinktas Augustinavičius; iš anksto pranešta, kad būsią mokoma tose pamokose gramatikos, sintaksės, retorikos ir literatūros. Pats K. Augustas sakosi, kad jam tekę dėstyti bene iki 1915 m. pavasario. Rėmėsis Damijonaičio gramatika, Rygiškių Jono “Lietuvų kalbos sintaksė” (1911). Studentai paprastai neturėdavę vadovėlių, pamokas užsirašinėdavę. Lankydavę kursus apie 20—40 studentų.

K. Augustas ir vėliau stengėsi įsigyti tinkamų kalbos vadovėlių, kad neatsiliktu nuo Lietuvos bendrinės kalbos tradicijos. Kai 1935 m. buvo nuvykęs į Lietuvą, prisipirko ten nau-

jausios kalbinės literatūros ir parsigabeno į JAV.

“Naujienu” Redakcijoje yra dirbę ir daugiau ar mažiau prasilavinusių kalbininkų, kalbiškai lavintų žmonių. Vienas jų tai Kleopas Jurgelionis, platesniajai visuomenei poetu pagarsėjęs. Tačiau jis turėjo ir specialaus kalbinio pasiruošimo. Dar Petrapily susieidavo su K. Būga, kuris, matyt, jį bus paveikęs; vėliau studijavo kalbotyrą Krokovoje. Yra išleidęs net specialų Panemunėlio tarmės fonetikos aprašą. “Redakcijoje “Naujienu” pradžioje jis neilgai tedirbo, bet tam tikros savo kalbinės įtakos galėjo parodyti. Taip pat dėstė lietuvių literatūrą, kuri juk artimai su kalba susijusi, “Naujienu” kalbos kursuose Čikagoje; 1915 m. “Naujienuose” (Nr. 61) rašoma, kad tuose kursuose dėstysias “lietuvių ir kitų kalbų žinovas” Kl. Jurgelionis. Plačiau apie jo kalbinį kelią jau esame rašę šioje vietoje prieš porą metų.

Beveik nuo pat pradžios keliolika metų “Naujienu” Redakcijoje yra išdirbęs Antanas Lalis, visuomenei žinomas ypač savo anglų-lietuvių ir lietuvių-anglų kalbų žodynu. Apie jį teks vėliau plačiau parašyti.

Laikraščio kalba

Dabar pažvelkime, kokia buvo paties “Naujienu” laikraščio kalba.

Suprantama, kad per tą 40 m. tarpą ta kalba negalėjo visą laiką išlikti vienoda; ji kildėjo, kaip nuo 1914 m. ir pačioje Lietuvoje bendrinė rašomoji kalba keitėsi, darė pažangą.

Žinoma, čia, Amerikoje, ta raida buvo kitokia negu Lietuvoje. Viena, ne viskas čia, už jūrų marių, buvo taip greit pasiekama, kas buvo vartojama Lietuvoje; ypač per pastaruosius du didžiuosius karus, pasunkėjęs su Lietuva susisiekti. Lietuvoje staiga suklestėjo bendrinės kalbos kultūra po I Pasaulinio karą, atgavus Lietuvai nepriklausomybę, įsistėgus lietuviškos mokykloms (nuo pradinių iki aukštųjų), kurias išėjo dideli būriai jaunimo. Bendrinė kalba pasidarė išdailinta, grynesnė, o kalbinė drausmė palyginti didelė. Čia, Amerikoje, išskyrus menkus bandymus, suprantama, nei tokių mokyklų buvo, nei tokio drausmingumo, ar planingumo, kalbinėj srity. Kita vertus, amerikietinio gyvenimo aplinka tolydžio darė vis didesnės įtakos. Buvo taikomasi prie savo skaitytojų. Red. P. Grigaitis sako, jog ir nebuvo pridurmui sekama Lietuvos laikraščių kalba, nes tie laikraščiai buvę rašomi sunkesnė, ne tiek gyva kasdienine kalba, gal labiau atsizvelgiant į daugiau išlavintus skaitytojus. “Naujienuose” daugiau taikėsi prie paprastųjų skaitytojų, dažniausiai ne tik aukštojo ar vidurinio mokslo neišėjusių, bet ir apskritai neretai mažai teraštingų. Sakiniai turėjo būti paprastesni, jiems labiau suprantami. Į anglicizmus apskritai nebuvo tokiomis purizmo

—SATURDAY, FEBRUARY 20, 1954
6 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.

akimis žiūrima, kaip kad Lietuvoje; ypač jų nevengta skelbimuose arba ir tais atvejais, kai norėta tiksliau nusakyti amerikietinio gyvenimo dalykus, juos savo vardais pavadinti, juoba kai savo žodžio tam neturėta ar bent greitomis jo nesugriebta.

Pastaraisiais laikais, po II Pasaulinio karo, daugiau į Ameriką suvažiavus tremtinių ir jų atsivežtinės kalbinės kultūros raštams vis daugiau ir daugiau užimant vietos laikraštį, kai kurie skaitytojai senieji amerikiečiai, bent pradžioje, tų raštų kalbą palaikė jiems kiek tolimesne, per daug puristiška ir per painių posakių; kai kurie jų pasigedo jos artimesnės šio krašto kasdieninei kalbai, daugiau anglicizmų paveiktai.

Bendram “Naujienu” kalbos vaizdui iš pradžių gal pravers pora ištraukų iš pačio pirmojo numerio (1914 m. vasario 19 d.):

“BAUDŽIA UZ MOKYMA. Lietuvoj galima mokintis ir mokyti tik mokykloj po valdžios priežiura. Jeigu mokysi namie, pateksi šaltonjon. Mokymas namie skaitosi slaptu, nelegaliu, priešingu valdžiai ir baustinu, nors tai būtų abecelės mokymas. Štai pereitą mėnesį Kauno gubernatorius už ‘slaptos’ mokyklos laikymą nubaudęs Ežerėnų pav. gyventojus: M. Dičiūtę užmokėti 25 rub. pabaudos arba mėnesiui kalėjiman; Juozą Maksimovičių 6 savaitėms kalėjiman; Oną Šakelytę ir Anufrą Bernotą užmokėti 10 rub. pabaudos arba 15 dienų kalėjiman.”

O štai kita jau blogesne kalba parašyta to paties numerio žinutė:

“CHICAGOS RUBSIUVIŲ UNLJOJ. Tarpe Chicagos rubsiuvių eina didelis bruzdėjimas, iššauktas neužigandinimu kai-kuriais unijos vadovais. Mat ikišiolei patis rubsiuviai mažai tesirupino savo reikalais; visame buvo atsidėta ant vadovų. Paskutiniu laiku yra nužiūrėjimas, kad unijos vadovai susibičiuoliavę su darbdaviais, nes nuskriaustas darbininkas niekur negauna užtarimo. Darbininkai tariasi tarp savęs be savo vadovų malonės. Jie sušaukė kelis susirinkimus ir yra pasiryžę kovot prieš tokius valdovus. Del tų priežasčių ir district council skilo pusiau.”

(Pastaba: abejose ištraukose petitu čia surinkta visur *ė* vietoj originalo *ē*.)

Rašyboje, ypač iš pradžių, atsispindi ano meto praktikos įvairumas, reikšęs lietuviškuosiuose raštuose. Būdingos jos ypatybės galima paminėti kad ir šios (1914—1915 m.): *trīs didelės krosnīs, tie pietūs, pjauti, pajieškoti, augštas, atgija*, nors anaipol ne visur nuosakiai toks rašymas išlaikomas. Toliau, rašoma vienu žodžiu arba su brūkšneliu: *kai-kurie, turbut, taippat, kaipir* “lyg”, *ikišiol, begalo, kodelgi*, bet ir: *kur-nors, šiek-tiek, kas-gi...*

Pažymėtina, kad *ū* ilgosios “Naujienuose” (kaip ir eilė kitų amerikiečių spaudinių, pvz. Tananevičiaus 1909 m. Čikagoje išleistoji “Trumpa Lietuvių Kalbos Gramatika”) ilgą laiką neįvartojo, rašė *rubsiviai, budas* ir t.t.

Ši rašyba, iš vienos pusės žiūrint, sutampa su tuo metu Jablonskio (Tėsinys 7-me pusl.)

IŠ PHILADELPHIJOS LIETUVIŲ PADANGĖS

Mintys ir linkėjimai
Naujienu sukaktį minint

Philadelphijos lietuvių skaitytojų vardu tegul būnie leista ir man pareikšti didelį dėkingumą Naujienu garbinga sukaktimi. Iš tiesų, nerasime pasaulyje kito dienraščio, kaip Naujienos, kurios visokeriopu atveju taip gausiai pasitarnavo Amerikos lietuvių politiniai visuomeniniai ir tautiniai-kultūriniai veiklai susiformuoti. Per daugelį metų jos ugdė skaitlinguose skaitytojuose lietuvių jausmą ir beveik dviejų kartų lietuviams buvo ir tebėra vieninteliu laisvosios minties kelrodžiu. Naujienos nešė į pasaulį vargų ir nelaimių užguitam lietuviui viltingą spausdintą žodį, niekad nebuvusį supančiotą svetimosios ar savosios cenzūros pančių. Su didele meile Dr. P. Grigaičio puoselėjamos Naujienos pergyveno keturis dešimtmečius, jų tarpe du pasaulinius karus ir depresiją. Jos sulaukė jų pačių pranašautą 1918 m. Tėvynės išsilaisvinimą ir sielėjosi dėl 1926 m. gimtoje šalyje demokratijos principų žiaurios išniekinimo. O kai Lietuvos valstybė tapo komunizmo pavergta ir tautai vėl atėjo likiminė valanda, Naujienos vėl skelbia tūkstančiams rūšios kovos šūkius, šaukiančius lietuvių visuotinai aukotis dėl Lietuvos išlaisvinimo. Tad pagalvojus, kad tik spaudos lapuose bus atžymėta ši labai reikšminga Naujienu sukaktis, be didesnių ar mažesnių iškilimų kiekvienoje didesnėje lietuvių kolonijoje, atrodo, kad mes dar pilnai neįvertiname laisvos lietuviškos spaudos reikšmę plačiajame pasaulyje ir ypač nesuprantame didžiosios Naujienu misijos pasaulio lietuvių istorijoje.

Tobulos visuomenės, be vargų ir skurdo, nebuvo ir nebus pasaulyje, iki žmonija gyvens ir mūsų žemelė suksis aplink savo ašį. Tai sako gyvenimo didžioji patirtis. Naujienu kryptis atstatyti Nepriklausomą Lietuvą, kurioje kuo mažiausiai pasireikštų žmogaus juodas vargas, yra visų pažangios minties lietuvių kryptis. Visi mes siekiame mūsų brangiai Lietuvai laisvės ir tuo pačiu jos žmonėms laimės ir šviesaus jų gyvenimo. Tokie lietuvių siekimai nereikia būtinai marksizmą. Mūsų lietuviškai socialinių klausimų sprendimas privalo būti padarytas pagal tautinį stilių ir sampratą.

Tegul gyvuoja Naujienos ir ateinančiais dešimtmečiais, po kurių mūsų gyvų gal jau nebus, bet prisikėlusios Lietuvos žemelė laimingai gyvens. Tegul gyvuoja laisvas lietuviškas gimtasis spausdintas žodis, tragiškuose tautos metuose penkiuose žemyuose kiekvienam tapdamas dar grynesnis, mielesnis ir skaidresnis.

Žmogus, kuris pažinojo Dr. P. Grigaitį prieš keturiasdešimt metų

Naujienu garbingą sukaktį minint norisi paminėti ir Juozą Jankų, Philadelphijos lietuviams gerai pažįstamą visuomenininką ir žymų verslininką, kuris Naujienas skaito nuo jų pirmojo numerio pasirodymo. Į Ameriką jis atvyko 1913 m. netrukus įjungdamas į socialdemokratų organizaciją ir visam gyvenimui pasilikdamas ištikimas Vakarų pasaulio demokratijos idealams. 1932 m. lankėsi N. Lietuvoje ir stebėjosi didele šalies pažanga. Ir šiandien J. Jankus gyvai domisi lietuviškąja veikla. Jis sielojasi pavergtos tėvynės reikalais, remia aukomis Balfą ir Al tą. Į Vakarų Vokietijos tremtinių stovyklas yra pasiuntęs daug pakėtelių, kad sumažintus tremtinių vargą. Šešioms tremtiniams studentams pats vienas sudarė darbo ir buto garantijas, kad jie galėtų atvykti į šį kraštą, o jiems atvykus juos globojo, kaip tikras tėvas. Seniau yra rašinėjęs korespondencijų ir į Naujienas. Paklausus jo nuomonės apie Naujienu keturiasdešimt metų sukaktį jis pasakė:

— Pažįstu Dr. Pijų Grigaitį... Dar tuomet buvo jaunas ir gyveno Philadelphijoje... Kai jis išvyko į Čikagą ir pradėjo leisti Naujienas, tai jos taip greitai po žmones praplito, kad ir šiandien negalėčiau paaiškinti kodėl. Gabios žurnalisto rankos vadovaujamas savaitinis laikraštis greit išaugo į dienraščius. Kai socialdemokratų organizacijoje įvyko skilimas, 1917—18 m. nuėinant Maskvai tarnauti daliai fanatikų, Dr. P. Grigaitis pradėjo vesti aštrią kovą per Naujienas su jais. Dėl tos kovos net laikraščio leidėjai išsigando, pasiūlydami Dr. P. Grigaičiui polemiką švelninti. Bet šis griežtai atsakė. Nenorėdami nusto-

ti garsaus redaktoriaus, leidėjai Naujienu liniją paliko iki šių dienų lietuvių tautos priešams tokia pat aštrią, kaip ir anomis atmintinomis dienomis.

Mūsų mokslininkai dirba

Kai mūsų dauguma grumiamės žūtubūtinėje gyvenimo kovoje dėl mūsų pačių ir mūsų artimųjų išsilaikymo, mūsų mokslininkai tų pačių gyvenimo rūpesčių slėgiami dar randa laiko praturtinti naujomis žiniomis lietuvių tautos kultūros lobyną. Štai, prof. Dr. J. Puzinas turi parašęs "Vilniaus pilys" veikalą, kuriame atskleidžia naują pažiūrą į Vilniaus įsikūrimo istoriją. Prof. Dr. V. Maciūnas ir K. Ostrauskas Pensilvanijos Universiteto leidinyje "The Library Chronicle" išspausdino anglų kalba "The Šaulys Collection Books of Lithuania".

"The Library Chronicle" leidžiamas jau dvidešimt metų.

—Br. Dirmėnas

(Tęsinys iš 6-to pusl.)

lonskio vartotāja (pvz. 1911 m. "Lietuvų kalbos sintaksėje"), kur jis irgi rašo *pjauti, atgija, augstas, kas-nors*, bet: *be galo, dantys* (daug.), vartoja ilgąją ū. K. Augustui lyg prisimeną, kad bene šiokia laikraščio rašyba bus daugiau Damijonaičio vartotoji.

Tris krosnys, tie pietūs buvo pradėta rašyti XX a. pačioje pradžioje K. Būgos siūlymu; bet paskui, patyrus, kad tai be pagrindo, jo paties ir kitų kalbininkų Lietuvoje buvo netrukus toks rašymas atmestas. Amerikoje taip savotiškai daugiskaitos vardininkas rašytas ilgai; "Naujienose" tik po II Pasaulinio karo galutinai šis rašymas teatmestas.

Šok gėręs, šok negėręs, šok merginą nusitvėręs — deklamuodavo seniau Lietuvoj. Gera proga smagiai pasišokti bus Naujienu parengime ši sekmadienį.

"Čiurlionio" Ansamblio Plokštelės

Jau pagamintos ir šiuo metu siuntinėjamos užsisakiusiems. Albume telpa 6 normalaus (78 RPM) greičio plokštelės, į kurias mišraus, vyrų ir moterų chorų ir chorų su kanklių orkestru ir solistais įdainuotos šios dainos:

1. Tėve Mūsų (Gruodis) — Lopšinė (Mikulskis).
2. Augo Kieme Klevelis (Karosas) — Kas Bernelio Sumislyta (Mikulskis).
3. Op, Op, Kas Ten, Nemunėli (Naujalis) — Palankėj (Mikulskis) ir Piemenėlių Daina (Švedas).
4. Anoj Pusėj Nemuno (Čiurlionis) — Kalvelis ir Skamba, Skamba Kankliai (Mikulskis).
5. Cykiai.. Cykiai.. (Mikulskis). Sėjau Rūtą (Mikulskis)
6. Linėlius Roviau (Mikulskis)—Eikime Mudu Abudu ir Aš Ne Vyšnelė (Mikulskis).

Albumo kaina JAV ir Kanadoje su persiuntimo išlaidomis yra \$10.00 ir gavus pinigus albumas tuojau išsiunčiamas.

Užsakymus siųskite šiuo adresu:

ČIURLIONIS ENSEMBLE

c/o J. Nasvytis, — 771 E. 91st Street, — Cleveland 8, Ohio

Prašau man atsiųsti.....Čiurlionio ans. plokštelių albumą (us).
Vardas, pavardė .....
Tikslus adresas .....
Pridedu \$..... (pašto perlaida, čekiu, pinigais).
Parašas.....

AND LOAN ASSOCIATION

2202 W. Cermak Rd. • Chicago 8, Ill.
JOHN J. KAZANAUSKAS, Pres. • Tel. Virginia 7-7747

MUTUAL FEDERAL SAVINGS Rekordas...

- ★ Įsteigta Chicagoje 1905 metais.
- ★ Nuo 1905 metų ši bendrovė pergyveno karus, ekonomines depresijas, panikas ir krizes ir savo taupytojams išmokėjo kiekvietą sutaupytą dolerį
- ★ Aukštus dividendus išmokėjo visada be perstojimo
- ★ Partrauksim jūsų pinigus iš kitur, jei atnešite savo banko knygutę.

Nelaukit—Pradėkit Taupyti Šiandien!

Istaigos valandos: Kasdien nuo 9-tos ryto iki 5 val. po pietų, Ketvirtadieniais nuo 9-tos valandos ryto iki 8 val. vakaro, Trečiadieniais visai neatididroma.

“Perkūnui” penktuosius metus žengiant

Kalbant apie Chicagos sporto klubą “Perkūną,” negalima nesuminėti sp. klb. “Grandis” vardo. Sp. klb. “Perkūnas” tai buvęs sp. kl. “Grandis,” kuris, aplinkybėms susidėjus, pakeitė savo klubo vardą į “Perkūną.”

Savo trumpame straipsnyje bandysiu bendrais bruožais priminti, kaip steigėsi šis mūsų sporto klubas. Grįžkime į 1949 metus. Chicago, tai antroji lietuvių sostinė, į kurią suplaukė iš tremties daugiausia jaunimo. Apsigyvenus čia didesniai sportininkų skaičiui, buvo pradėtas gvildinti lietuviško sporto klubo klausimas.

Ir štai 1949 m. lapkričio 5 d. šaukiamas pirmasis Chicagoje gyvenančių sportininkų pasitarimas. Į šį pasitarimą atsilankė gausus sportininkų ir sportui prijauciančių asmenų būrys. Išdiskutavus sportinės veiklos galimybes Chicagoje, buvo nutarta steigti lietuvių sporto klubą ir šį susirinkimą laikyti steigiamuoju, tad ta pačia proga buvo išrinkta laikina klubo valdyba, kuriai susirinkimo buvo pavesta paruošti sporto klubo įstatus ir gaires sportiniam veikimui. Į laikinąją valdybą įėjo: V. Adamkevičius, Ed. Vengenskasis, V. Karpuška ir S. Zubkus. Klubui parinktas pilnas vardas toks:—Lietuvių Tremtinių Sporto Klubas “Grandis.” Pradžioje nutarta apsiriboti trim sporto sekcijom: krepšiniu (vadovas Ed. Vengenskasis), stalo tenisu (vad. L. Kalvaitis) ir šachmatais (vad. V. Karpuška). Buvo sudarytos komandos, kurios tuojau įsijungė į amerikiečių pirmenybes.

1950 m. vasario 25 d. laikinosios valdybos buvo sušauktas visuotinis sportininkų susirinkimas. Susirinkime buvo priimti klubo įstatai ir išrinkta pirmoji klubo valdyba, kurią sudarė: V. Adamkevičius, pirmininkas, Ed. Vengenskasis, vicepirmininkas, Ragauskaitė, sekretorė, V. Karpuška, išd. ir L. Kriaučiūnas, reikalų vedėjas. Prsidėjo tikrasis organizuotas sportinis veikimas. Augant narių skaičiui, buvo steigiamos naujos sekcijos. Įsteigta tinklinio, lengvosios atletikos ir futbolo sekcijos. Tai tokie buvo pirmieji klubo žingsniai.

Beveik nebuvo sekmadienio, kada “Grandis” sportininkai neturėtų rungtynių. Aš čia neminėsiu visų turėtų rungtynių ir jų rezultatų, bet galiu pažymėti tiek, kad pradžioje rezultatai buvo gan džiuginai. 1951 m. vasaros pradžioje klubo veikla ėmė šlubuoti. Kai kurie klubo sportininkai nuo klubo atitolė, neberasdami laiko sportiniams reikalams. Tas dėjosi ir kituose Chicagos lietuvių sporto klubuose. Reikalams klostantis blogojon pusėn, kilo mintis, visiems veikiantiems Chicagoje ar apylinkėse, klubams jungtis ir sudaryti vieną pajėgų vienetą.

1951 m. gegužės 27 d. buvo

8—NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
—SATURDAY, FEBRUARY 20, 1954

sušauktas visų veikiančių klubų sportininkų susirinkimas. Susirinkime atstovauta trims klubams: “Grandžiai,” “Ateičiai” ir Cicero “Taurui.” “Ateities” klubas pasisakė prieš susijungimą. Šio susirinkimo rezultate “Grandis,” gaudama iš Cicero “Tauro” tris naujus narius, pakeitė klubo vardą. Pasirinktas naujas klubui “Perkūno” vardas.

Šiandien sp. klb. “Perkūnas” savo eilėse turėdamas per 70 aktyvių sportininkų ir narių, yra laikomas vienu iš veikles-

nių lietuvių sporto klubų Amerikoje. Klube veikia šios sporto sekcijos: krepšinio, tinklinio, stalo teniso, šachmatų, lengvosios atletikos ir futbolo.

Šių metų pabaigoje “Perkūnas” švės savo gyvavimo penkmetį. Nors tai trumpas laikotarpas, bet reikia pripažinti, kad klubas savo veikla yra įnešęs daug gyvumo Chicagos lietuvių sporto gyvenime.

Šiuo metu klubo vadovybę sudaro: A. Kikilas, pirm., A. Grina, vicepirm., B. Puodžiukaitienė, sekr., L. Kriaučiūnas, reik. ved. ir A. Mykolėnas, kasininkas.

Baigdamas, noriu suminėti

asmenis, kaip p. p. V. Adamkevičių, Ed. Vengenską, Ed. Šulaitį, V. Radį, kurie savo darbu ir žiniomis yra prisidėję prie klubo organizavimo ir sportinės veiklos plėtimo. Taip pat negalima aplenkėti ir tų, kurie pinigine parama prisidėjo prie klubo išlaikymo. Čia tenka suminėti p. D. Kuraitį, p. A. Petkų, p. A. Phillips, FASK, o taip pat visus čikagiečius lietuvius, kurie vienokiu ar kitokiu būdu rėmė klubą.

—L. Kriaučiūnas

Tik “Naujienos” rašo tiesą—neša laimę, mokslą, šviesą

FURNACE HEAT

No costly pipes or registers to install or clean!

Siegler

PATENTED AUTOMATIC
OIL OR GAS HEATERS

Tropical Floor Heat
GETS TO THE BOTTOM OF THE COLD FLOOR PROBLEM

This 'Two-in-one Heatmaker' DOES IT!
Siegler captures the *Top-o'-the-Flame* heat that's *4 Times Hotter* than *Side-o'-the-Flame* heat, doesn't waste it up the flue as ordinary heaters do. This extra, patented, inner heater is built right into the heart of the hottest fire. It captures the *4 Times Hotter* Heat from the burner flame and pours it out over the floors throughout your home.

This 'Match-Test' PROVES IT!
Your dealer will demonstrate. You'll see and feel how Siegler captures the *4 Times Hotter Top-o'-the-Flame* heat and forces it over your floors throughout your home.

This GUARANTEES IT!
“If your Siegler Oil Heater doesn't deliver more and hotter heat over the floors than ANY comparable size heater on the market today, regardless of make or price, you get your money back!”

SEE YOUR NEAREST DEALER OR WRITE SIEGLER, CENTRALIA, ILL.

A FURNACE JOB OF HEATING FOR THE PRICE OF A HEATER!

SOLTIS

HOME APPLIANCES
AND FURNITURE

2647 West 51st St.
HEmlock 4-7095